

Inspirationskatalog

Mønsterbrydning og social mobilitet

Erfaringer fra projekter i
Frederiksberg Kommunes mønsterbryderindsats
2015 - 2018

FREDERIKSBERG
KOMMUNE

Introduktion

Mønsterbryderindsatsen

I 2015 søsatte Frederiksberg Kommune en mønsterbryderindsats. Formålet med mønsterbryderindsatsen er at afprøve forskellige konkrete tiltag, som kan øge social mobilitet og nedbryde negativ social arv for børn og unge, som er i risiko for ikke at få en uddannelse eller at gentage socialt belastende handle-mønstre.

Som led i mønsterbryderindsatsen nedsatte kommunalbestyrelsen Mønsterbryderudvalget – et § 17, stk. 4-udvalg, hvorefter det blev besluttet at afsætte en pulje med midler til afprøvning af konkrete indsatser med et mønsterbryderformål. Mønsterbryderudvalget har været ansvarligt for at udmønte puljemidlerne i perioden 2015-2018.

Mønsterbryderudvalget har tildelt midler til i alt 12 projekter. De 12 projekter har forskellige fokusområder, målgrupper og omfang, men har alle det til fælles, at de bringer en eller flere centrale vidensbaserede tilgange i spil. Disse tilgange udgør kernelementer i kommunens samlede mønsterbryderindsats:

- Tidlig indsats
- Uddannelse som beskyttelsesfaktor
- Forebyggelse
- En tværfaglig professionel indsats.

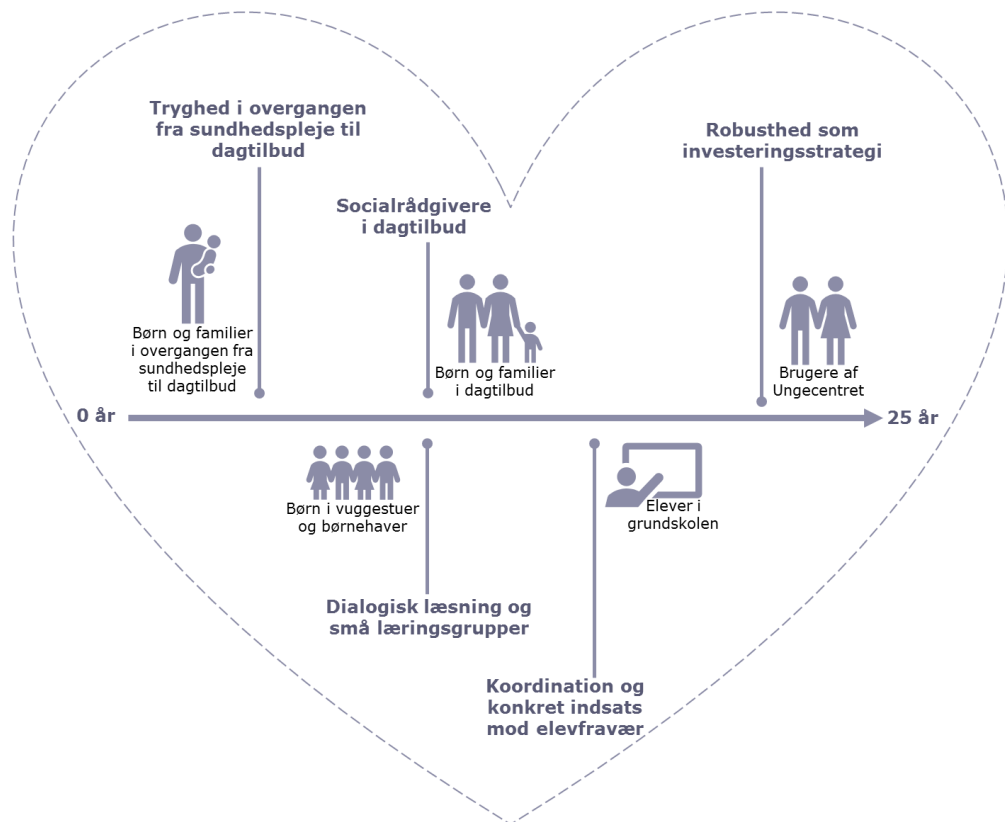
Projekterne er målrettet børn og unge i alle aldersgrupper og på tværs af kommunens tilbud – sundhedsplejen, dagtilbud, skoler, fritidstilbud, ungdomsuddannelser og tilbud om støtte i forhold til beskæftigelse og videreuddannelse.

Mønsterbryderindsatsen skaber på den måde en helhedsorienteret indsats med tilbud til børn og unge, som på forskellige tidspunkter i deres opvækst kan have brug for støtte til enten at forebygge et socialt belastende mønster eller at bryde med et allerede aktuelt mønster.

Inspirationskataloget

Rambøll Management Consulting har i foråret 2018 evalueret den samlede mønsterbryderindsats og de 12 projekter enkeltvist. På baggrund af evalueringen er fem projekter udpeget som særligt perspektivrige i forhold til at skabe positive resultater for børn og unge i målgruppen. De fem projekter tegner et billede af mønsterbryderindsatsens helhedsorienterede tilgang, idet de er målrettet børn og unge i forskellige aldersgrupper og med forskellige tilhørsforhold til kommunens tilbud.

Dette inspirationskatalog præsenterer de fem perspektivrige projekter.

Læsevejledning

Inspirationskataloget indeholder for hvert af de fem projekter:

- **Cases**, der løbende eksemplificerer indsatsen ud fra relevante perspektiver.
- **Citater**, der forklarer indsatsens elementer ud fra især de fagprofessionelles perspektiv.
- Bokse med **fakta** om metoder, værktøjer og baggrundsviden om indsatsen.
- **Opmærksomhedspunkter** til kommunale tilbud, der ønsker at arbejde med indsatsen.
- Afsluttende **gode råd** til, hvordan I som kommune kan komme i gang med at arbejde med indsatsen.
- **Et skematisk overblik** over indsatsens formål, resultater (opnået i Frederiksberg Kommune), målgrupper og metode.

God læselyst!

Tryghed i overgangen fra sundhedspleje til dagtilbud

Hvorfor sætte fokus på overgangen fra sundhedspleje til dagtilbud?

Frederiksberg Kommunes fokus på de forskellige overgange mellem kommunale tilbud, som præger børn og unges opvækst, tager afsæt i omfattende viden om, at overgangene kan være sårbare – især for børn og familier i udsatte positioner. Derfor er det vigtigt, at kommunen bidrager til, at rammerne for overgangene bliver så gode som muligt. En god overgang er blandt andet kendetegnet ved tryghed.

Frederiksberg og mange andre kommuner har allerede gode erfaringer med at arbejde med børns overgang mellem dagtilbud og skole. I forbindelse med mønsterbryderindsatsen har kommunen sat fokus på at styrke den første overgang i barnets liv; fra sundhedspleje til dagtilbud. Projektet har særligt fokus på familier med særlige behov.

Erfaringerne fra implementeringen, i kombination med den omfattende viden om børns overgange, peger på, at indsatsen kan skabe positive resultater for børn og familier i udsatte positioner. De forventede positive resultater med indsatsen er baseret på et stærkt teoretisk afsæt og evidensbaserede metoder til tidlig opsporing og forældretræning.

CASE

Viden om og indblik i den enkelte familie er alfa og omega for at støtte familien i forbindelse med de udfordringer, der kan opstå i forbindelse med at have et lille barn. Det er sundhedsplejersker og pædagogisk personale i dagtilbud enige om. Kendskab til familien er ikke mindst vigtigt, fordi det er med til at skabe en tryk relation, hvor familien både kan bede om og tage imod den rette hjælp og støtte. Begge parter gør derfor en stor indsats for at lære den enkelte familie at kende og få viden om deres specifikke behov – men viden bliver langt fra altid fælles viden.

Sundhedsplejersker og dagtilbud i Frederiksberg Kommune oplever, at overgangen fra sundhedspleje til dagtilbud er forbundet med et videnstab om det enkelte barn og familie – også selvom sundhedsplejen har et ønske om, at barnet ikke starter i dagtilbud som et 'ubeskrevet blad', og dagtilbuddet omvendt ser en stor værdi i at påbegynde det pædagogiske arbejde med barnet på et kvalificeret grundlag.

En del viden går imidlertid tabt, når barnet overgår fra den kommunale sundhedspleje til dagtilbuddet.

Formålet med indsatsen

Indsatsen består af to konkrete dele med hvert deres formål:

1. Opkvalificering af sundhedsplejersker i forhold til at:
 - screene for begyndende mistrivsel (uddannelse i Alarm Distress BaBy Scale, ADBB)
 - varetage undervisning af mor-barn-gruppen (uddannelse i Circle of Security, CoS)
2. Et overgangsskema, som familien og sundhedsplejersken i fællesskab udfylder og overleverer til det pædagogiske personale i dagtilbuddet.

Formålet med opkvalificeringen af sundhedsplejersker er at skærpe systematikken i sundhedsplejerskernes screening af det lille barns trivsel og øge fagligheden i arbejdet med mor-barn-gruppen. Mor-barn-gruppen er en del af et forældretræningsprogram, der sigter mod at understøtte udsatte mødre i rollen som forældre. Træningen foregår bl.a. ved, at gruppen ser videoer af både trygge og utrygge interaktioner mellem barn og forældre. Arbejdet i gruppen skal støtte mødre i at håndtere konflikter på en hensigtsmæssig og tryghedsskabende måde.

Som led i den samlede indsats deler sundhedsplejen deres viden fra ADBB-programmet med dagtilbuddet på temadage. Sundhedsplejens viden fra screeningen kan desuden indgå i overgangsskemaet, hvis der fx er særlige hensyn i forhold til barnets sociale kompetencer, som det pædagogiske personale skal kende til.

Formålet med overgangsskemaet er at sikre, at relevant viden om familien og barnet overleveres fra sundhedsplejen til dagtilbuddet. Skemaet bidrager til at forventningsafstemme mellem de fagprofessionelle ved at tilbyde en systematik og gennemsigtighed i måden at dele viden om familien på. Både screening og overgangsskema sigter på den måde mod at skærpe de fagprofessionelles faglighed i arbejdet med tidlig opsporing og det at skabe en tryk overgang til dagtilbuddet for barn og forældre.

Frederiksberg Kommune har følgende konkrete målsætninger med indsatsen:

- Børn med særlige udfordringer skal have den bedst mulige start på livet i dagtilbuddet.
- Forældre skal opleve en sammenhæng mellem indsatsen i sundhedsplejen og i dagtilbuddet.
- Det pædagogiske personale i dagtilbuddene skal opleve at få den viden om barnet, som skal til, for, at de kan tage de nødvendige hensyn til barnet og familien.
- Sundhedsplejerskerne skal have en oplevelse af, at den viden, de har opbygget, kommer barnet til gavn i dets videre opvækst.

CITAT

“Overgangsskemaet kan eksempelvis være meget relevant i forbindelse med for tidligt fødte børn. Forældrene synes, det er rart, at vi hjælper dem med at fortælle den historie. Det kan være meget kaotisk og følelsesladet at skulle fortælle det, og derfor er det vigtigt, at vi hjælper dem med at finde ud af, hvad der skal fortælles.”

Sundhedsplejerske, Frederiksberg Kommune.

CITAT

“Den skarphed, man får, når man bruger ADBB, gør, at man får et sprog for de ting, der er svære – og det er det samme sprog, man vil bruge i samtalen med dagtilbuddet. Der er nogle fagspecifikke ord, som vi selv er blevet skarpere på, og dem skal man dele med familien på en hensynsfuld måde. Og det gælder jo også over for pædagogerne.”

Sundhedsplejerske, Frederiksberg Kommune.

To målgrupper

Der er to målgrupper i indsatsen:

1. Den primære målgruppe er udsatte børn og deres familier.

2. Den sekundære målgruppe er de fagprofessionelle: sundhedsplejersker og pædagogisk personale i dagtilbuddene.

En forebyggende indsats i tre sammenhængende led

Indsatsen handler overordnet set om at skabe et godt samarbejde mellem sundhedspleje, dagtilbud og familier i udsatte positioner:

- Det gode samarbejde giver **for det første** sundhedsplejen indsigt i familiens forudsætninger og behov samt mulighed for at opbygge familiens kapacitet til at håndtere hverdagen med et lille barn og senere overgangen til dagtilbud. Som led i indsatsen har Frederiksberg Kommune derfor prioriteret en faglig opkvalificering af sundhedsplejen, der skal skærpe og systematisere den tidlige screening og styrke sundhedsplejerskernes samarbejde med familier i udsatte positioner. Opkvalificeringen giver sundhedsplejerskerne et fælles, konkret sprog, der kan understøtte dialogen med forældrene og det fælles arbejde med at udfylde overgangsskemaet.
- Det gode samarbejde handler **for det andet** om, at både sundhedsplejen og dagtilbuddet giver familierne en ekstra støtte i overgangen fra det ene tilbud til det andet. Forud for overgangen har de fleste familier kun været i kontakt med en fast tilknyttet sundhedsplejerske, og det kan være overvældende for både barnet og familien at begynde en hverdag blandt mange andre børn og voksne.
- Det gode samarbejde sikrer **for det tredje**, at vigtig viden om den enkelte familie bliver delt mellem de fagprofessionelle – sundhedsplejen og dagtilbuddet – der i fællesskab skal yde en sammenhængende pædagogisk indsats. Familien skal opleve at blive mødt med forståelse i dagtilbuddet baseret på indsigt i familiens første tid med barnet.

Opkvalificering af sundhedsplejersker

Den faglige opkvalificering af sundhedsplejersker består af to elementer:

- Uddannelse af alle (30) sundhedsplejersker i Frederiksberg Kommune i ADBB-metoden, som er et screeningsværktøj, der ved hjælp af et scoringsredskab undersøger barnets sociale kompetencer. Uddannelsen udbydes i forbindelse med et forskningsprojekt på Københavns Universitet (Babylab) og forløber som et tredages kursus og en afsluttende eksamen.
- Uddannelse af en gruppe udvalgte sundhedsplejersker i Circle of Security-metoden, som er et forskningsbaseret forældretræningsprogram. Sundhedsplejerskerne får kompetencer til at træne forældre, bl.a. ud fra videoeksempler, i håndtering af forskellige situationer og interaktioner med deres børn. Uddannelsen af sundhedsplejerskerne sker på et seminar, der varer fire dage.

Overgangsskemaet som redskab

Overgangsskemaet er blevet udviklet i et samarbejde mellem sundhedspleje og dagtilbud og rummer en række spørgsmål til barnet og familiens trivsel og udvikling, som besvares inden opstart i dagtilbuddet. Skemaet sikrer, at alle sundhedsplejersker tager aktivt stilling til de samme spørgsmål, og skaber dermed en systematik i, hvilke informationer der overleveres fra sundhedsplejen til dagtilbuddene.

Spørgsmålene har alle til formål at skabe et billede af, hvordan henholdsvis sundhedsplejersken og forældrene opfatter barnet, og skal på den måde bidrage til, at dagtilbuddet har en øget opmærksomhed på barnets udfordringer og behov.

Overgangsskemaet anvendes på følgende måde →

Anvendelse af overgangsskemaet

- Overgangsskemaet udfyldes af **sundhedsplejersken** i fællesskab med **forældrene**. Dette sker ved et hjemmebesøg hos forældrene, når opstart i dagtilbuddet nærmer sig.
- Overgangsskemaet anvendes herefter i forbindelse med **opstartssamtalen i dagtilbuddet**, hvor forældrene enten deltager alene eller sammen med sundhedsplejen, hvis forældrene ønsker dette. Forældrene medbringer skemaet, som danner grundlag for samtalen og for pædagogernes videre arbejde med at sikre en tryk opstart for barnet og familien.
- Overgangsskemaet bidrager til at sikre, at den relevante **viden** om barnets udvikling og trivsel og familiens situation **bliver overleveret** til dagtilbuddet fra start. Denne viden kan endvidere bidrage til, at dagtilbuddet er særligt opmærksom på barnets trivsel og udvikling i det daglige, men kan også anvendes i forbindelse med overvejelser om, hvordan barnet skal understøttes i forhold til at deltage og trives i forskellige børnefællesskaber, hvilken stue der passer bedst til barnet mv.

I ARBEJDET MED AT SKABE TRYGHED I OVERGANGEN FRA SUNDHEDSPLEJE TIL DAGTILBUD ER DET VIGTIGT, AT...

... overgangsskemaet udvikles i et samarbejde mellem sundhedspleje og dagtilbud for at sikre, at den viden, som overleveres, opfattes som relevant for begge parter.

... der afsættes ressourcer til, at sundhedsplejen kan deltage i overgangsmøder.

... overgangsskemaet udfyldes i samarbejde med forældrene, så de oplever at have medbestemmelse i forhold til, hvilke informationer der videregives.

... beslutningen om at anvende overgangsskemaet er et frivilligt tilbud, da både udfyldelsen af skemaet og overgangssamtalen er med forældrene i centrum.

... det pædagogiske personale efterfølgende anvender den viden, de har fået om barnet på mødet.

... undersøge behovet for kompetenceudvikling af sundhedsplejersker, der skærper den tidlige opsporing og bidrager med systematik og et fælles sprog i dagtilbuddet.

Forventede resultater af indsatsen

Både sundhedsplejersker og pædagogisk personale i dagtilbuddene i Frederiksberg Kommune har store forventninger til, at overgangsskemaet vil bidrage til at kvalificere deres fælles indsats over for familier i udsatte positioner. Forventningerne er i høj grad baseret på viden om gode overgange, som har udgjort et tydeligt udgangspunkt for implementeringen af mønsterbryderindsatsen.

Mens overgangsskemaet har været under udvikling indtil tidspunktet for erfaringsopsamlingen og dermed ikke er taget i anvendelse endnu, er ADBB- og CoS-certificeringen af sundhedsplejerskerne sket løbende. Nogle sundhedsplejersker har desuden afholdt temadage i tilbuddene om den styrkede, tidlige screening. De foreløbige erfaringer med opkvalificeringen er, at den tidlige screening af barnet i hjemmet nu foregår mere systematisk og giver sundhedsplejerskerne et fælles sprog til at beskrive barnets trivsel og udvikling. Et sprog, der anvendes i overgangsskemaet og i opstartssamtalen med dagtilbuddet.

CASE

Sundhedsplejersker og ledere og pædagoger i dagtilbuddene er enige om, at Frederiksberg Kommunes nye overgangsskema kan bidrage til, at relevant viden følger med i overgangen fra sundhedspleje til dagtilbud.

Forventningen er desuden, at indsatsen vil fremme samarbejdet mellem de to faggrupper og sikre en bedre opstart for nystartede familier i dagtilbuddene. En systematisk tilgang til overlevering af viden kan bidrage til at kvalificere den pædagogiske indsats i forhold til barnets opstart i dagtilbuddet, fordi det pædagogiske personale på forhånd ved, hvordan og hvilken type viden der er fokus på i overleveringen.

Sundhedsplejens deltagelse i overgangssamtalerne kan desuden bidrage til en tættere faglig relation mellem sundhedspleje og dagtilbud. En sundhedsplejerske fortæller:

“Det handler om at bygge bro og at være familiens advokat. Men når man er med i overgangen, så får man også et godt kendskab til dagtilbuddet. Det med at få sat ansigter på og navne.”

En pædagog fremhæver, at et styrket samarbejde mellem sundhedspleje og dagtilbud kan bidrage til at fokusere det pædagogiske arbejde dér, hvor det er nødvendigt:

“Det vil betyde, at man som dagtilbud ikke skal opfinde den dybe tallerken, hvis den allerede er opfundet. At man kan få viden med og lave foranstaltninger, som kan gavne barnet.”

Opmærksomhedspunkter, når I skal i gang med – tryghed i overgangen mellem sundhedspleje og dagtilbud

- Implementeringen af overgangsskemaet forudsætter, at sundhedsplejersker og ledelse og pædagogisk personale i dagtilbuddene bliver introduceret til skemaet og formålet med at anvende det, så alle parter oplever, at skemaet kan styrke både deres egen praksis og en sammenhængende indsats på tværs af sundhedspleje og dagtilbud.
- Det er vigtigt, at sundhedsplejersken introducerer familierne til overgangsskemaet i god tid inden overgangen til dagtilbuddet, så forældrene ved, hvordan og i hvilke sammenhænge skemaet skal bruges.
- Det er afgørende, at forældrene ved, at overgangsskemaet og overgangssamtalen er et tilbud, som de vurderer, om de vil bruge eller ej.
- Kompetenceudvikling af sundhedsplejersker i ADBB og/eller Circle of Security kan understøtte tryghed i overgangen mellem sundhedspleje og dagtilbud, herunder det systematiske arbejde med overgangsskemaet.

Hvorfor?

Formål med indsatsen

- Skærpe systematik i screening af småbørn og øge faglighed i forældretræning
- Sikre at relevant viden om familien og barnet overleveres til dagtilbuddet på en systematiseret og gennemsigtig måde
- Sikre en god og tryk opstart i dagtilbuddet og kvalificere det pædagogiske arbejde med barnet og familien

Derfor!

Resultater af indsatsen

- Sundhedsplejersker styrker deres faglige udgangspunkt for at arbejde med tidlig opsporing
- Sundhedspleje og pædagogisk personale får et fælles sprog og redskaber til at samarbejde om barnet og familiens overgang
- Barn og forældre oplever tryghed i de nye omgivelser og relationer i dagtilbuddet
- Pædagogisk personale har bedre forudsætninger for at yde en kvalificeret, tidlig indsats i dagtilbuddet

For hvem?

Indsatsens målgruppe

- Den primære målgruppe for indsatsen er udsatte børn og deres familier
- Den sekundære målgruppe for indsatsen er de fagprofessionelle (sundhedsplejersker og fagprofessionelle i dagtilbuddene)

Hvordan?

Indsatsens metode

- Opkvalificering af sundhedsplejersker (ADBB og CoS)
- Overgangsskema

Dialogisk læsning og små læringsgrupper

Hvorfor arbejde med dialogisk læsning og små læringsgrupper?

Alle dagtilbud i Frederiksberg Kommune har siden 2015 arbejdet med dialogisk læsning og små læringsgrupper som led i kommunens mønsterbryderindsats. Indsatserne er desuden et udtryk for et øget fokus på at styrke fagligheden i dagtilbud. Dialogisk læsning og små læringsgrupper er med til at styrke kvaliteten af den pædagogiske praksis i dagtilbud og bidrager til at gøre børnene parate til at starte i skole. Skoleparathed giver gode forudsætninger for en vellykket skolegang, og derfor er det afgørende, at alle børn bliver bedst muligt klædt på til skolelivet, allerede mens de går i dagtilbud.

I forbindelse med mønsterbryderindsatsen har Frederiksberg Kommune implementeret dialogisk læsning i alle vuggestuer, mens små læringsgrupper er startet op i alle kommunens børnehaver. De to indsatser kan ligne hinanden meget, og mange børnehaver vælger også at arbejde med dialogisk læsning som en af flere aktiviteter i de små læringsgrupper. For både dialogisk læsning og små læringsgrupper gælder det, at det er medarbejdere i dagtilbuddene med en pædagogisk uddannelse, der gennemfører aktiviteterne.

CASE

"Første reaktion var: Skal vi nu også det, vi har jo også alle de andre ting, vi skal?! Det skulle lige bundfælde sig", fortæller en pædagog i en børnehave i Frederiksberg Kommune om sin egen og kollegernes første reaktion, da de blev præsenteret for mønsterbryderprojektet om små læringsgrupper.

Da det pædagogiske personale blev introduceret nærmere til projektet, blev de dog hurtigt klar over, at de små læringsgrupper gav potentiale til at arbejde med meget af det, de efterlyste tid til i deres daglige praksis.

CITAT

"Børnene lærer at finde fokus og bliver klar til at gå i skole. Det starter stille og roligt i gruppen."

Pædagog i en børnehave.

Formålet med indsatsen

Det overordnede formål med den samlede indsats "Dialogisk læsning og små læringsgrupper" er:

- Styrke og udvikle alle børns kognitive, sproglige og sociale kompetencer, og
- understøtte børns tilegnelse af læringsstrategier med henblik på at øge deres skoleparathed.

Det er en del af indsatserne at styrke kvaliteten af samværet mellem børn og det pædagogiske personale i vuggestuer og børnehaver. Det sker ved at skabe rammer for fordybelse og nærvær, hvor børnene føler sig set og hørt af en voksen, og hvor de voksne har tid og overskud til at koncentrere sig om det enkelte barn.

Aktiviteterne har ikke kun til formål at fremme børnenes udvikling, men også at give det pædagogiske personale et mere nuanceret blik på børnene og deres ressourcer og udfordringer. Med en lille gruppe børn har det pædagogiske personale bedre forudsætninger for at observere børnenes udvikling og at få øje på forskelle mellem børn inden for samme aldersgruppe.

Læringsgrupperne kan derudover være med til at styrke sociale bånd mellem børn, som ellers ikke leger sammen og på den måde bidrage positivt til børnenes sociale udvikling og trivsel.

Frederiksberg Kommune har følgende konkrete målsætninger med indsatsen:

- 95 pct. af alle børn skal kunne koncentrere sig i en ubrudt periode på 15 minutter om en ikke selvvalgt aktivitet
- Alle børn har kompetencer til at udvise nysgerrighed og har lyst til at lære nyt
- Alle børn har kompetencer til at give udtryk for egne følelser
- Alle børn har kompetencer til at udsætte egne behov og ønsker
- Alle børn har kompetencer til at rumme andre børn.

Indsatsens målgrupper

Der er to målgrupper i indsatsen:

1. Den primære målgruppe for indsatsen er børn i dagtilbud.

2. Den sekundære målgruppe for indsatsen er pædagogisk personale i dagtilbud.

Dialogisk læsning

Dialogisk læsning er en dynamisk måde at læse højt på. Det betyder, at der under højt læsningen er fokus på at involvere børnene og gøre dem til aktive medskabere af fortællingen ved blandt andet at tale frit om fortællingen undervejs i læsningen.

Dialogisk læsning bygger på teknikker, der baserer sig på Børne- og Socialministeriets anbefalinger til, hvordan pædagogisk personale kan planlægge, gennemføre og følge op på højt læsning for børn. Teknikkerne er beskrevet i projekt sprogpakken.dk.

Metoden kan deles op i tre faser: før, under og efter selve læsningen af bogen. Til hver fase knytter der sig forskellige opgaver for det pædagogiske personale →

I vuggestuerne i Frederiksberg Kommune er alle børn med til dialogisk læsning én gang om ugen. Mange vuggestuer opfordrer også forældrene til at anvende dialogisk læsning med deres børn derhjemme og sørger for at forklare forældrene, hvordan de kan gøre.

CASE

Det blev hurtigt klart for pædagogerne i både vuggestuer og børnehaver i Frederiksberg Kommune, at dialogisk læsning og små læringsgrupper i høj grad var i overensstemmelse med deres eksisterende praksis.

"Det har en kæmpe stor betydning, at indsatsen er en del af eksisterende praksis. Til at starte med handler det bare om at strukturere de ting, vi allerede arbejder med. Det kan vi godt!", fortæller en pædagog.

Den største forskel, projektet har ført med sig, er, at der nu kun er én pædagog knyttet til den samme gruppe børn. En forskel, som de fleste pædagoger samtidig ser en stor fordel i. Den faste børnegruppe med en fast voksen skaber tryghed og dermed rum for, at børnene kan udvikle sig både kognitivt, sprogligt og socialt.

Tre faser i dialogisk læsning

- 1. Før** læsningen går i gang, kan det pædagogiske personale fx præsentere bogen for børnene og tale om forsiden, bagsiden og forfatteren, stille åbne spørgsmål til bogens udseende og lade børnene sidde med en genstand, som indgår i historien.
- 2. Under** læsningen er det blandt andet vigtigt, at det pædagogiske personale lytter til børnene, er åbne over for spørgsmål undervejs, følger børnenes nysgerrighed og gør børnene til medfortællere.
- 3. Efter** læsningen er det vigtigt, at det pædagogiske personale taler med børnene om historien og bruger de nye ord, børnene har fået præsenteret.

CITAT

"Indsatsen bliver prioriteret rigtig højt af alle ansatte i institutionen. Vi har et tæt samarbejde, og alle mener, at det skal prioriteres. Dialogisk læsning er noget af det sidste, vi kan finde på at aflyse. Det er kernen."

Pædagog i en vuggestue.

Små læringsgrupper

De små læringsgrupper består af en gruppe på 3-4 børn og en fast pædagog, der samles én gang om ugen og laver forskellige aktiviteter. Aktiviteterne kan foregå inde og ude og kan involvere alle slags temaer og materialer – kun fantasien sætter grænser!

Arbejdet med små læringsgrupper består dog som hovedregel af tre vigtige elementer: 1) sammensætning af grupperne, 2) tilrettelæggelse af aktiviteter med læringsmål og 3) løbende opfølgning på børnenes udvikling.

1

Det pædagogiske personale **sammensætter de små læringsgrupper** i fællesskab og ud fra en række overvejelser om børnene, deres behov og forudsætninger. Overvejelserne kan fx handle om børnenes kompetencer, deres sproglige og sociale udvikling samt de sociale grupper, som børnene i forvejen er en del af. Grupperne kan sammensættes på tværs af børnehavens stuer og på tværs af børnenes alder. Når grupperne er dannet, vurderer pædagogerne på baggrund af børnenes kompetencer, hvad der skal være fokus i den enkelte gruppe.

2

Med afsæt i analysen af den enkelte børnegruppe **tilrettelægger** den gruppeansvarlige pædagog **aktiviteter** for gruppen, der sigter mod at understøtte gruppens og det enkelte barns læring og udvikling. Aktiviteterne har altid et bestemt læringsmål og tager enten udgangspunkt i dagtilbuddets læreplaner eller i børnegruppens aktuelle behov for træning og udvikling. I de små læringsgrupper er der gode muligheder for at gentage aktiviteter, hvilket kan være en fordel for mange børn, når de skal lære nyt.

3

Det pædagogiske personale foretager **løbende opfølgning på børnenes udvikling** ved at notere i et digitalt udviklingshjul – et redskab, som børnehaverne i Frederiksberg Kommune også anvendte før mønsterbryderindsatsen til at vurdere børnenes udvikling og kompetencer. Udviklingshjulet indgår som en del af en app, som pædagogerne anvender efter hver læringsgruppe, og giver pædagogen et overblik over, hvad der vil være relevant at arbejde videre med i gruppen næste gang den er samlet. Hver gang en aktivitet i læringsgruppen er afsluttet, reflekterer den enkelte pædagog over børnegruppens udbytte af og deltagelse i aktiviteten og noterer dette i udviklingshjulet.

Derudover bruger det pædagogiske personale observationerne fra de små læringsgrupper i deres fælles opfølgning på hele børnegruppens udvikling.

I ARBEJDET MED DIALOGISK LÆSNING OG SMÅ LÆRINGSGRUPPER ER DET VIGTIGT, AT...

... det pædagogiske personale overvejer, hvordan børnegrupper sammensættes, så de fremmer børnenes trivsel og udvikling.

... der er lokaler/områder til rådighed, hvor gruppen kan være uforstyrret.

... der er en løbende udskiftning af materialer og aktiviteter, så både det pædagogiske personale og børnene bliver inspireret, underholdt og udfordret.

... det pædagogiske personale deler deres indsigter om børnene med hinanden og/eller med forældrene, så viden om børnene og deres udvikling bliver gjort fælles.

... både grupperne af børn og de voksne, der har ansvar for gruppen, er fast, så der skabes et gruppetilhørsforhold.

... det pædagogiske personale opkvalificeres i dialogisk læsning og derigennem får viden om, hvorfor det er vigtigt, og hvordan man kan gøre det

CITAT

”Vi har i læringsgruppen fundet ud af, at der fx er nogle børn, som ikke kan holde på en saks, og så er vi blevet bedre til at lave en aktivitet, hvor de træner det. Det er blevet mere systematisk, og man får øje på flere ting.”

Pædagog i en børnehave.

CITAT

”Det bliver synligt gennem dialogisk læsning og små læringsgrupper, hvad det er, vi skal diskutere. Vi kan have forskellige meninger og observationer, og det er vigtigt, at vi får delt disse med hinanden. Det sker på stuemøderne hver 14. dag. Der evaluerer vi lige det hele og taler om, om der er et barn, der skiller sig ud.”

Pædagog i en børnehave.

Resultater af indsatsen

Dagtilbuddene i Frederiksberg Kommune har gode erfaringer med at arbejde med dialogisk læsning og små læringsgrupper. Indsatserne skaber positive resultater for begge målgrupper.

Det er tydeligt for det pædagogiske personale, at **børnene**:

- Udvikler deres kognitive, sproglige og sociale kompetencer
- Får et tilhørsforhold til gruppen
- Lærer at være opmærksomme på hinanden
- Styrker deres koncentrationsevne ved at holde fokus på én aktivitet.

Det pædagogiske personale oplever, at **de selv**:

- Får redskaber og rammer til at øge kvaliteten af det pædagogiske arbejde.
- Styrker deres opmærksomhed på det enkelte barn, herunder børn der kan have behov for en yderligere indsats for at udvikle sig og trives.

CASE

Pædagogerne er ikke i tvivl om, at både dialogisk læsning og små læringsgrupper er en fordel for alle børn. Det afgørende er, at det enkelte barn får plads, rum og ro til at udvikle sig og danne relationer til de andre børn i gruppen. *"Der er fællesskabsfølelse, og børnene er ikke i tvivl om, hvor de hører til"*, fortæller en pædagog.

Tilhørsforholdet har ifølge pædagogen stor betydning for børnene: *"Det er helt tydeligt, at det betyder meget for børnene. De spørger, om det er torsdag, og om vi skal have gruppe i dag. Når vi siger: "Vi skal have gruppe nu", så går der fem minutter, og så er de samlet!"*

CITAT

"Der sker noget godt for børnene, og de fagprofessionelle har en anden opmærksomhed på børnene."

Leder i en børnehave.

CITAT

"Børnene får et bedre udviklet og mere nuanceret sprog."

Pædagog i en vuggestue.

CASE

Indsætterne med dialogisk læsning og små læringsgrupper har ikke kun skabt gode resultater for børnene. Det pædagogiske personale oplever også, at indsætterne har haft positiv betydning for dem. Det handler for det første om, at pædagogerne med god samvittighed kan gå fra med den lille gruppe børn og fokusere kun på dem. En pædagog i en vuggestue fortæller:

"Det er blevet mere legitimt at gå fra og fordybe sig med børnene. Det er rigtig rart. Der står ikke nogen tilbage og bliver irriteret. Det giver også noget til børnene, at de føler, at jeg er der 100 procent og har tid til at være sammen med dem og til at lytte til dem."

For det andet, fortæller pædagogerne, giver det systematiske arbejde med børnenes udvikling ud fra fastsatte læringsmål mulighed for at bruge den pædagogiske faglighed på en meningsfuld måde:

"Jeg ved, at det jeg gør, er det rigtige. Børnene kan mærke, at jeg involverer mig, er nærværende – og laver noget, jeg har lyst til!"

Opmærksomhedspunkter, når I skal i gang med – dialogisk læsning og små læringsgrupper

- I implementeringen af dialogisk læsning og små læringsgrupper er det væsentligt, at ledelsen i det enkelte dagtilbud bakker op om og skaber tid til, at det pædagogiske personale på skift kan fordybe sig med en mindre gruppe børn.
- Det er vigtigt, at ledelsen understøtter det pædagogiske personale i at forberede aktiviteterne og reflektere over forløbet efterfølgende.
- Fysiske rammer skal muliggøre fordybelse, så det er muligt at skabe ro om børnegruppen under dialogisk læsning eller andre aktiviteter.
- Det pædagogiske personale skal have kompetencer til at arbejde med metoden i dialogisk læsning. Dette indbefatter viden om, hvorfor og hvordan dialogisk læsning virker i forhold til at skabe sproglig udvikling og læring, samt inspiration til og tryghed i at udføre aktiviteten i praksis.
- Det er afgørende, at der sker en løbende opfølgning og videndeling blandt det pædagogiske personale for løbende at udvikle kompetencer til at arbejde med aktiviteterne.

Hvorfor?

Formål med indsatsen

- Understøtte alle børns kognitive, sproglige og sociale kompetencer
- Understøtte tilegnelse af læringsstrategier med henblik på at øge børnenes skoleparathed

Derfor!

Resultater af indsatsen

- Børnenes koncentration skærpes
- Børnene oplever et tilhørsforhold til gruppen og opbygger nye fællesskaber
- Det pædagogiske personale oplever øget legitimitet i forhold til den pædagogiske faglighed og praksis
- Det pædagogiske personale får viden om gruppen samlet set og om det enkelte barns deltagelse, udvikling og trivsel i gruppen

For hvem?

Indsatsens målgruppe

- Alle børn i dagtilbud i kommunen
- Pædagogisk personale i dagtilbud

Hvordan?

Indsatsens metode

- Dialogisk læsning hvor børnene involveres aktivt i højtlesningen og bidrager til at skabe fortællingen med bevægelse, sang og leg
- Små læringsgrupper med 3-4 børn og én gennemgående pædagog, hvor dialogisk læsning og aktiviteter, der fx træner koncentration og motorik, kan være omdrejningspunkt

Placering af socialrådgivere i dagtilbud

Hvorfor placere socialrådgivere i dagtilbud?

Frederiksberg Kommune har som led i mønsterbryderindsatsen styrket den tidlige indsats over for børn og familier i kommunens dagtilbud. En vigtig del af den tidlige indsats består af en tværfaglig vurdering, hvis et barn eller en familie udviser bekymringstegn. Den tidlige tværfaglige indsats bidrager til, at barnet og familien ikke bare får hjælp, men får den rette hjælp.

Familieafdelingen, der yder rådgivning og støtte til familier i udsatte positioner, og Dagtilbudsafdelingen i Frederiksberg Kommune har siden 2015 samarbejdet om at tilknytte en socialrådgiver til alle dagtilbud.

Socialrådgivernes rolle er at understøtte det pædagogiske arbejde og skærpe deres opmærksomhed på begyndende mistrivsel ved at stille et alternativt, fagligt perspektiv til rådighed. Det kan fx handle om at se på barnets relationer til forskellige familiemedlemmer. Socialrådgiverne går også i direkte dialog med forældre, som har behov for råd, vejledning og støtte i svære perioder.

CASE

“Vi havde en opfattelse af, at Familieafdelingen var meget langt væk”, fortæller en leder af et dagtilbud i Frederiksberg Kommune, og hun er langt fra ene om at have den oplevelse – det samme oplever også andre ledere og socialrådgivere.

Tidligere havde dagtilbuddene og Familieafdelingen kun kontakt, når et barn eller en familie havde udfordringer af en karakter, som det pædagogiske personale ikke længere kunne håndtere. Afstanden mellem dagtilbuddene og Familieafdelingen var stor, og ofte blev der først taget kontakt efter en længere periode med forsøg på at løse udfordringerne inden for dagtilbuddet.

Frederiksberg Kommune igangsatte indsatsen “Socialrådgivere i dagtilbud” for at sikre en tidligere, tværfaglig indsats for familierne ved at styrke kontakten mellem afdelingerne.

Formålet med indsatsen

Indsatsen "Placering af socialrådgivere i dagtilbud" finder sted i dagtilbud og understøtter det pædagogiske arbejde med børn og familier, som oplever udfordringer af forskellige årsager.

De overordnede formål med indsatsen er at:

- Styrke Familieafdelingen og dagtilbuddenes samarbejde om børn og familier i udsatte positioner og sikre, at familierne har let indgang til Familieafdelingen.
- Børn og familier i udsatte positioner opspores tidligere og på den baggrund får tilbudt den hjælp og støtte, der skal til for at kunne håndtere deres konkrete udfordringer.
- Dagtilbud tidligere underretter Familieafdelingen i sager af alvorlig karakter, som ikke kan håndteres inden for dagtilbuddets rammer og faglige ekspertise.

CITAT

"Formålet er, at man så tidligt som muligt får fat i børn, der har begyndende mistrivsel – også inden for almenområdet. Det er en forebyggende, tværfaglig og mere koordineret indsats, så man kan tage problemerne, inden de vokser sig større."

Socialrådgiver i Frederiksberg Kommune.

CITAT

"Jeg tænker, at det er rigtig vigtigt, at forældrene ved, hvad det er, socialrådgiverne kan. Det hjalp os meget som personalegruppe, at hun var ude at fortælle og give eksempler på, hvad vi kan 'bruge' hende til."

Pædagog i en dagtilbud.

Frederiksberg Kommune har følgende konkrete målsætninger med indsatsen:

- Børn med tegn på mistrivsel tilbydes tidlig og relevant støtte.
- Forældre, der har behov for hjælp til at imødekomme deres barns behov for støtte og omsorg, modtager relevant rådgivning.
- Der ydes en tværfaglig og koordineret vurdering og rådgivning til forældre i dagtilbuddene.
- Der fremsendes underretninger til Familieafdelingen, når et barn har behov for mere intensiv støtte.
- Der skabes og udvikles fælles forståelser på tværs af børne- og ungeområdet i forhold til at sikre, at børn får tidlig hjælp, når der opdages tegn på mistrivsel.

Indsatsens målgrupper

Der er to målgrupper for indsatsen:

1. Den primære målgruppe for indsatsen er børn i dagtilbud, som udviser en bekymrende udvikling eller adfærd – og deres familier.

2. Den sekundære målgruppe for indsatsen er det pædagogiske personale i dagtilbuddene og fagpersonale i Familieafdelingen.

CITAT

”Vi bruger vores viden fuldstændig anderledes. Vi er også blevet vejledere. Det handler om også at klæde det pædagogiske personale på og få relevant viden frem. Vi fungerer meget mere som konsulenter. Vi har brug for redskaber til at være meget mere konsultative. Vi er mere på nu end før, hvor vi var mere undersøgende. Det kræver, at vi ved, hvad der sker.”

Socialrådgiver i Frederiksberg Kommune.

Fra myndighed til ressourceperson – socialrådgivernes nye rolle

I samarbejdet med dagtilbuddene fungerer socialrådgiveren som ressourceperson, der vejleder og giver gode råd til pædagogisk personale og forældre – enten i dagtilbuddet eller hjemme hos familien.

Socialrådgiverens rolle i indsatsen er på den måde anderledes end den myndighedsrolle, socialrådgiveren i øvrigt har i forvaltningen. Det stiller nye krav til socialrådgiverens faglighed og praksis.

CASE

”De er kommet tættere på os, og vi er blevet bedre til at introducere familierne til socialrådgivere”, fortæller lederen om sin oplevelse af indsatsen med socialrådgivere i dagtilbud. Men det styrkede samarbejde har også krævet en indsats – ikke mindst af socialrådgiverne, der har skullet træde ind i en helt ny rolle.

”Når man siger ”socialrådgiver”, så er der mange, der tænker, at vi sidder i en myndighed og fjerner børn. Det er vigtigt at få forklaret, at en socialrådgiver kan mange ting, og at det er en gave, når der sidder forskellige fageksperter rundt om bordet”, siger en socialrådgiver.

Når både pædagogisk personale og forældre i dagtilbuddet er blevet fortrolige med socialrådgiveren i den nye rolle, er ledere og socialrådgivere enige om, at samarbejdet bidrager til at skabe et trygt miljø for det generelle forældresamarbejde. En leder fortæller:

”Når familierne sidder med socialrådgiveren, så bliver de trygge. Og det skaber tryghed, at samtalerne sker hos os, hvor familierne plejer at komme.”

Dog tilbyder socialrådgiverne også samtaler hjemme hos familierne, hvis familierne ønsker det.

En ressourcefokuseret, inddragende og dialogbaseret indsats

Indsatsen bygger på en socialfaglig metode og forståelsesramme, som også anvendes i Familieafdelingens øvrige socialfaglige arbejde. Metoden tager udgangspunkt i tre centrale principper:

1. **Ressourceorienteret tilgang** i arbejdet med udsatte børn og unge
2. **Inddragelse af barnets synspunkter** som en central del af indsatsen
3. **Dialog** med forældre og netværk.

I Frederiksberg Kommune dækker to socialrådgivere kommunens 46 dagtilbud. Socialrådgiverne har erfaring i at arbejde med børn og familier i udsatte positioner.

Socialrådgivernes samarbejde med dagtilbuddene består af flere forskellige elementer →

Elementer i samarbejdet

- **Faste månedlige møder** i alle dagtilbud, hvor det pædagogiske personale og ledelsen kan få socialfaglig sparring i forhold til børn eller familier, der udviser bekymringstegn. Børnene og deres familier drøftes under fuld anonymitet.
- Deltagelse i **dialogmøder** med forældre, det pædagogiske personale og andre relevante fagpersoner såsom PPR, når der er bekymring for et barns trivsel i forhold til sociale problemstillinger. Socialrådgiverens deltagelse forudsætter, at forældrene giver deres samtykke.
- **Rådgivning til alle familier**, som har behov for sparring om sociale eller trivselsmæssige udfordringer. Rådgivningen kan foregå enten telefonisk eller ved hjemmebesøg. Forældrene kan tage direkte kontakt til socialrådgiverne og behøver altså ikke gå gennem det pædagogiske personale i dagtilbuddet.
- **Støtte og vejledning til det pædagogiske personale** i forbindelse med udarbejdelse af en underretning og støtte til samarbejdet mellem dagtilbuddet og Familieafdelingen, når der er behov for det. Socialrådgiverne er dagtilbuddenes faste kontakt i Familieafdelingen.

I ARBEJDET MED PLACERING AF SOCIALRÅDGIVERE I DAGTILBUD ER DET VIGTIGT, AT...

... socialrådgiverne og deres rolle præsenteres for det pædagogiske personale og forældrene, eksempelvis på et forældre-/personalemøde.

... socialrådgiverne har mulighed for at give rådgivning til forældre på den måde, forældrene foretrækker – fx i form af hjemmebesøg.

... børnene/forældrene er anonyme på de månedlige møder, så pædagogerne uforpligtende kan sparre med socialrådgiverne uden at skulle inddrage forældrene.

... forældrene hurtigt og nemt kan komme i kontakt med socialrådgiverne og aftale et møde inden for nær fremtid.

Resultater af indsatsen

I Frederiksberg Kommune har både dagtilbud, socialrådgivere og forældre gode erfaringer med indsatsen. Indsatsen skaber positive resultater på flere niveauer:

- Der sker en tidligere opsporing af mistrivsel og begyndende mistrivsel hos børnene (fx hvis et barn ikke reagerer eller interagerer med andre børn og voksne, hvis et barns udvikling ikke er alderssvarende, eller hvis relationen mellem barn og forældre er bekymrende).
- Samarbejdet mellem dagtilbud og socialrådgivere er blevet styrket.
- Det pædagogiske personale oplever at være bedre klædt på til forældresamarbejdet.
- Antallet af underretninger er steget og brugen af forebyggende § 11-foranstaltninger er styrket.
- Der sker en bedre og mere helhedsorienteret koordinering i forhold til barnet.

CASE

”Vi har fået et ekstra ben at stå på!” Sådan beskriver en pædagog i et af dagtilbuddene i Frederiksberg Kommune betydningen af samarbejdet med socialrådgiveren for hendes og hendes kollegers pædagogiske praksis.

Ledere og socialrådgivere er enige: Det styrker den generelle indsats over for familier i udsatte positioner, at det tværfaglige samarbejde er blevet tættere. Der sker en bedre koordinering i forhold til barnet og familien, og når socialrådgiveren også kommer i hjemmet hos familierne, bliver tilgangen til at løse de aktuelle udfordringer mere helhedsorienteret.

CASE

Det pædagogiske personale i dagtilbuddene oplever, at socialrådgiveren er med til at skærpe samarbejdet og dialogen med forældrene:

”Min oplevelse er, at forældresamarbejdet har fået et løft. I nogle sager går det lidt i hårdknude, men når vi så har en socialrådgiver med, som har sat nogle rammer, så sker der noget i forældresamarbejdet”, fortæller en pædagog.

Den tværfaglige indsats bidrager på den måde til en helhedsorienteret indsats, som kan imødekomme forældrenes behov.

”Jeg føler mig bedre klædt på til forældresamarbejdet, når jeg har holdt møde med socialrådgiveren inden”, siger en pædagog, mens en anden tilføjer, at hun er blevet tydeligere i sin dialog med forældrene i dagtilbuddet generelt, fordi socialrådgiveren har givet hende nye perspektiver på samarbejdet.

Opmærksomhedspunkter, når I skal i gang med – socialrådgivere i dagtilbud

- I implementeringen af indsatsen er det afgørende, at den pædagogiske ledelse i dagtilbuddene støtter op om inddragelsen af socialrådgiverne. Opbakningen skal sikre, at det pædagogiske personale og forældrene bliver opmærksomme på muligheden for sparring og samtidig får en opfattelse af socialrådgiveren som en ressourceperson snarere end en myndighed.
- De forskellige aktiviteter, som indsatsen består af, stiller høje krav til socialrådgivernes faglighed. Derfor er det også vigtigt, at socialrådgiverne har de erfaringer og kompetencer, der skal til for at gå ind i en konsultativ rolle i forhold til både pædagogisk personale og forældre.

CITAT

”Vi havde brug for at se, at der skulle sættes nogle nye hverdagsrammer. Socialrådgiverne kan give et perspektiv udefra. De kender ikke vores søn. Pædagogerne er derimod vant til at se vores søn i et mønster. Det handler om at have en, der kan se helheden i fugleperspektiv. Det kan være vanskeligt, når man er pædagog ‘på gulvet’ i hverdagen.”

Forælder.

CITAT

”Vi er med til at bidrage til, at børn bliver tidligere opsporet, hvis der er mistvivsel. Det mest målbare er, at der er sket en stigning i antal underretninger.”

Socialrådgiver i Frederiksberg Kommune.

Hvorfor?

Formål med indsatsen

- Styrke samarbejdet mellem Familieafdelingen og dagtilbud
- Tidligere opsporing af børn med begyndende mistrivsel og deres familier
- Koordineret samarbejde og rettidig underretning

Derfor!

Resultater af indsatsen

- Afstanden mellem Familieafdelingen og dagtilbud opleves kortere
- Faglighed blandt fagprofessionelle i dagtilbud i forhold til tidlig opsporing er blevet styrket
- Antallet af underretninger er steget
- Tilgangen til børn og familier er mere helhedsorienteret
- Brugen af forebyggende § 11-foranstaltninger er øget

For hvem?

Indsatsens målgruppe

- Børn med begyndende bekymrende adfærd eller mistrivsel og deres familier
- Fagprofessionelle i dagtilbud og Familieafdelingen

Hvordan?

Indsatsens metode

- Socialrådgiveren fungerer som vejleder og ressourceperson for fagprofessionelle og forældre i dagtilbuddet eller hjemme hos familierne

Koordination og konkret indsats mod elevfravær

Hvorfor sætte ekstra fokus på fravær?

Uddannelse er en kendt beskyttelsesfaktor mod det at være eller blive socialt udsat. Derfor er det afgørende, at alle børn og unge har de bedst mulige forudsætninger for at tage en uddannelse. Fravær fra skolen allerede i de tidlige skoleår påvirker disse forudsætninger i en negativ retning.

Som led i Frederiksberg Kommunes mønsterbryderindsats har kommunens skoler – og en lang række samarbejdspartnere til skolerne – derfor arbejdet med to ting i relation til elevfravær: For det første at forbedre fraværsregistreringen for på den måde at få et bedre billede af fravær på elev-, klasse- og skoleniveau. For det andet at styrke indsatsen mod elevfravær, når fraværet bliver for højt.

CASE

Skolerne i Frederiksberg Kommune er inden for de senere år blevet mere opmærksomme på, at der er behov for en systematisk og foregribende indsats, når en elev begynder at have mere fravær fra skolen. Skolerne oplevede imidlertid, at forudsætningerne for at kunne styrke fraværsindsatsen kunne forbedres.

”Vi blev nødt til at gøre noget mere ved det, end vi gjorde på det tidspunkt. Vi havde forældre, som var magtesløse over for deres børns fravær”, fortæller en skoleleder i Frederiksberg Kommune om grundlaget for, at man i 2014 begyndte at have mere fokus på elevfravær.

”I første omgang holdt vi – skolelederne – et møde med Familieafdelingen, hvor vi talte om, hvor udbredt problematikken var og prøvede at definere umiddelbare årsager til det. Vi kom dog frem til, at årsagerne var meget komplekse. Derfor blev vi enige om at udarbejde et system, som kunne imødegå fravær.”

Dialogen på tværs af skole- og familieområdet blev startskuddet til projekt ”Koordination og konkret indsats mod elevfravær”.

Formålet med indsatsen

Formålet med projekt "Koordination og konkret indsats mod elevfravær" er at styrke Frederiksberg Kommunes arbejde med systematisk at forebygge, opspore og sætte aktivt ind over for højt fravær blandt skoleelever. Det skal i sidste ende bidrage til at sikre, at alle elever modtager den nødvendige støtte, der skal til, for at de fastholdes i uddannelse.

Indsatsen består af to dele, der bygger oven på hinanden og tjener det samlede formål:

- Alle skoler i Frederiksberg Kommune har fra og med skoleåret 2017-2018 arbejdet med en ny måde at registrere elevfravær på. Den nye registreringspraksis skal sikre, at skolerne har et retvisende udgangspunkt for at vurdere elevernes fraværsniveau og for dermed at kunne igangsætte en indsats mod fraværet, hvis det vokser sig stort eller er bekymrende.
- Skolerne har derudover implementeret en ny indsats mod højt elevfravær. Fraværssamrådene er dialogbaserede møder mellem eleven, elevens forældre, skolen og andre relevante aktører, der kan have en rolle i forhold til at nedbringe elevens fravær.

Indsatsens målgrupper

Indsatsen har to målgrupper:

1. Elever med bekymrende højt fravær, hvor de almindelige fraværindsatser ikke har haft tilstrækkelig effekt.

2. Fagprofessionelle som deltager i kommunens fraværssamråd.

Hvornår er fravær bekymrende?

Frederiksberg Kommune har udarbejdet handlevejledninger til skoleledere og undervisere om den nye procedure for fraværregistrering, og hvad der skal gøres, når en elev har bekymrende højt fravær.

I handlevejledningerne er det beskrevet, at fravær er bekymrende, når der er tale om fravær af et ualmindeligt omfang. Om det er tilfældet beror først og fremmest på en individuel vurdering af eleven og elevens situation.

Derudover kan elevens undervisere og skoleledelsen tage udgangspunkt i en række guidende retningslinjer, når de foretager vurderingen:

- 5 sammenhængende skoledage
- 7 fraværsgange ud af 20 skoledage
- 15 fraværsgange ud af 60 skoledage.

Det betragtes desuden som bekymrende, hvis en elev fx kommer og går i skoletiden, eller hvis en angiven årsag til fraværet i sig selv er bekymrende.

Figuren på næste side viser arbejdsgangsbeskrivelsen, som involverer både skoleledelse og undervisere på den enkelte skole, når en elev har bekymrende fravær →

ARBEJDSGANGSBESKRIVELSE NÅR ET BARN IKKE KOMMER I SKOLE

I hele forløbet inddrages elev, familie og netværk

FASE 1

BEKYMRENDE FRAVÆR OBSERVERES
En lærer/ et team observerer, at en elev har et bekymrende fravær.

LÆREREN ORIENTERER
Læreren/teamet orienterer skolens ledelse.

KLASSELÆREREN INDKALDER

- Klasselæreren kontakter familien skriftligt og indkalder til skole-hjem-samtale.
- Der aftales en plan for at få eleven tilbage i skole.

• Klasselæreren/teamet har ugentligt kontakt med familien om elevens fravær.

Bekymrende fravær **ophører**

FASE 2

LEDELSEN INDDRAGES
Klasselæreren/teamet orienterer skolens ledelse om det foregående forløb.

LEDELSEN INDKALDER

- Skoleledelsen indkalder forældrene og evt. andre aktører skriftligt til møde. Klasselæreren deltager i mødet.
- På mødet udarbejdes en handleplan for eleven.

- Det aftales, hvem der er tovholder og har kontakten med familien i det videre forløb.
- Det vurderes løbende i samarbejde mellem klasseteamet, ledelsen og ressourcecenteret om der er grund til yderligere tiltag.

Bekymrende fravær **ophører**

FASE 3

FRAVÆRSSAMRÅD
Skoleledelsen beslutter at indkalde til fraværssamråd.

LEDELSEN INDKALDER

- På mødet udarbejdes en ny handleplan, hvor problemet beskrives og opretholdende faktorer afdækkes.
- Det overvejes om der skal iværksættes tiltag efter servicelovens §11.

- Det aftales, hvem der er tovholder og har kontakten med familien i det videre forløb.
- Der aftales dato for opfølgende møde senest efter tre uger.
- PPR er mødeleder.

Bekymrende fravær **fortsætter**

Der laves en **underretning**

Bekymrende fravær **ophører**

DEFINITION - BEKYMRENDE FRAVÆR

Bekymrende fravær er et fravær af et ualmindeligt omfang. Retningslinje herfor er: 5 sammenhængende skoledage, 7 fravær-dage ud af 20 skoledage eller 15 fravær-dage ud af 60 skoledage.

Fravær i mindre omfang kan også være bekymrende. F.eks. hvis en elev ofte kommer og går i skoletiden, eller hvis hjemmet orienterer om fraværets årsag, men at det alligevel vurderes, at der er tale om et bekymrende fravær.

TIL ET FRAVÆRSSAMRÅD DELTAGER

Eleven, forældre, skoleleder, klasselærer, pædagogisk personale, PPR, skolesocialrådgiver og evt. UU vejleder eller sundhedsplejerske.

FRAVÆRSSAMRÅD TIDSFRIST

PPR og skolesocialrådgivere er forpligtet til at deltage i et fraværssamråd inden for syv arbejdsdage.

Formålet med servicelovens §11

er at understøtte det tidlige forebyggende arbejde på Børne- og ungeområdet f.eks. gennem familievejledning.

FREDERIKSBERG
KOMMUNE

Systematisk fraværsregistrering

Den nye systematiske fraværsregistrering består af en obligatorisk del og en del, som den enkelte skole kan vælge at arbejde med:

- **Den obligatoriske del** af indsatsen betyder, at alle undervisere skal registrere elevfravær minimum to gange dagligt. Registreringen sker i fagsystemet Tabulex TEA. I systemet angiver underviseren, hvorvidt der er tale om fravær grundet sygdom (S), lovligt fravær (L) eller ulovligt fravær (U). Lovligt fravær er fravær, som elevens forældre har informeret skolen om, og som skolen har vurderet som værende acceptabelt.
- **Skolerne kan selv vælge at udvide** den systematiske fraværsregistrering. I systemet er der mulighed for at angive, om en elev kommer for sent (F) eller går før tid (T). Derudover kan skolerne vælge at registrere fravær på lektionsbasis i udskoling, hvor der kan være udfordringer med elever, der møder i skole, er væk fra enkelte lektioner og kommer tilbage igen.

Selvom den systematiske fraværsregistrering er iværksat som led i indsatsen målrettet elever med særligt højt fravær, kan den forbedrede registreringspraksis komme alle elever til gavn.

Når undervisere og skolens ledelse løbende kan følge med i, hvilke elever der har fravær, og i hvilke klasser der er udfordringer med fravær, har skolen nemlig bedre forudsætninger for at sætte tidligt ind mod dette. Det kan fx handle om at sætte fravær på dagsordenen ved forældremøder og skole-hjem-samtaler, og at undervisere og vejledere på skolen taler med eleverne om betydningen af at gå glip af undervisning, også når der er en lovlig grund til det.

CITAT

"Projektet har givet anledning til, at vi tager mere stilling til, hvad fravær er, og hvornår vi som skole kan sige, at det er 'lovligt'. Er det fx okay at tage sit barn ud af skolen i tre uger for at tage på ferie?"

Underviser.

I ARBEJDET MED AT SKABE EN MERE SYSTEMATISK FRAVÆRSREGISTRERING ER DET VIGTIGT, AT...

... har specifikke værktøjer til at foretage registreringen i, så fraværsregistrering ikke opleves som en byrde eller tager for lang tid fra undervisningen.

... involverer alle undervisere i indsatsen og sikrer, at fraværsregistreringen foregår ensartet.

... følger systematisk op på fraværsregistreringen og udarbejder konkrete strategier for, hvilke handlinger der skal iværksættes og af hvem, når en elev har meget fravær, eller når fraværet på tværs af en klasse er for højt.

Fraværssamråd

I Frederiksberg Kommune er fraværssamråd en ny måde at holde møder om bekymrende elevfravær på. Fraværssamråd erstatter ikke tidligere fraværsindsatser på skolen, men har derimod til formål at styrke indsatsen ved at sikre, at alle de hjælpeforanstaltninger, som kan være relevante for den enkelte elev, bliver iværksat og koordineret.

Skolens ledelse har ansvar for registrering af fravær og indkaldelse til fraværssamråd

Skolens ledelse har ansvar for registrering af fravær og indkaldelse til fraværssamråd

Det har stor betydning for den enkelte skoles fraværsindsats, at skolen har en klar opgave- og ansvarsfordeling. Skolens undervisere har ansvar for at registrere fravær efter den fastlagte procedure, mens skolens ledelse er ansvarlig for løbende at følge op på fraværsregistreringerne og vurdere, om der er behov for at gøre en indsats for den enkelte elev.

Det forventes, at alle skoleledelser følger op på elevfravær minimum én gang om måneden. Derudover følger skoleafdelingen sammen med den enkelte skole op på skolens fraværsregistreringer én gang om året, når der afholdes udviklingsamtaler.

Når en elev har et bekymrende højt fravær, og der er behov for at holde et fraværssamråd, er det også skolens ledelse, der indkalder de relevante parter. Skolelederen eller en anden repræsentant for ledelsen er mødeleder, også selvom fraværssamrådet i høj grad handler om at få fagprofessionelle uden for skolens kontekst i spil.

Hvem deltager?

I et fraværssamråd deltager som minimum; eleven, elevens forældre, skolelederen, elevens klasselærer eller en anden underviser, to psykologer fra PPR, skolens tilknyttede socialrådgiver og evt. UU eller en sundhedsplejerske.

Afhængig af den enkelte elevs situation kan det også være relevant, at en pædagog fra et fritidstilbud eller en sportsklub inviteres med. Fraværssamrådet afholdes som hovedregel på skolen.

Hvem gør hvad?

Skolens leder indkalder til fraværssamrådet, hvorefter alle de indkaldte skal finde tid til at mødes, inden der er gået syv arbejdsdage. Det er en del af den samlede procedure for fraværssamrådene i hele Frederiksberg Kommune.

Når mødet starter, byder skolelederen velkommen, alle deltagere præsenterer sig og formålet med mødet ridses op: Alle er kommet for at finde ud af, hvordan eleven bedst kan få hjælp til at løse det, der gør, at hun eller han har fravær fra skolen. Derefter får PPR-psykologerne ordet og er processtyrere ved resten af mødet.

Hvordan foregår det?

De to PPR-psykologer har hver deres rolle: Den ene skriver stikord op på en planche, mens den anden interviewer alle, der er til stede ved mødet på skift. Processen, PPR-psykologerne arbejder efter, er inspireret af metoden Signs of Safety (SoS) – en vidensbaseret metode til at styrke det tværfaglige samarbejde mellem familier og fagpersoner om udsatte børn og unge. Metoden har fokus på at belyse beskyttelsesfaktorer for det enkelte barn i en tværfaglig dialog.

Et fraværssamråd består af tre interviewrunder:

- Den **første runde** handler om at høre, hvad hver enkelt ønsker, at mødet skal bidrage til.
- I den **anden runde** fortæller hver deltager, hvad hun eller han har en oplevelse af kan forhindre eleven i at komme i skole, og hvad der omvendt kan hjælpe eleven med at komme i skole.
- Den **trede runde** har fokus på, hvad deltagerne kan bidrage med fremadrettet – hvilke tiltag der kan føres ind i handlingsplanen for det fremadrettede arbejde.

Et fraværssamråd varer halvanden time.

Hvad sker der efterfølgende?

Fraværssamrådet afsluttes med, at kredsens af deltagere træffer beslutninger om, hvad det – eller de næste skridt i indsatsen for at få eleven i skole – er. Skolelederen skriver beslutningerne ned og har ansvar for efterfølgende at udsende en konkret handlingsplan til alle deltagere på mødet. Desuden er det et fast punkt på dagsordenen, at der fastsættes en dato og et tidspunkt for et opfølgende møde, der enten kan involvere alle deltagere eller de deltagere, som har fået konkrete opgaver i forhold til elevens videre forløb.

FAKTA

Signs of Safety (forkortes SoS) anvendes i børnesager og har et overordnet mål om at skabe samarbejde og partnerskab med familien om en løsning, der kan skabe sikkerhed og trivsel for barnet. Sikkerhed betyder her en tilstand, hvor bekymringen for barnets sikkerhed og trivsel er minimeret eller ikke er til stede længere.

SoS blev udviklet i Australien i 1990'erne af socialarbejder og korttidsterapeut Andrew Turnell og Steve Edwards, som er praktiker fra arbejdet med beskyttelse af udsatte børn. SoS har været anvendt i Danmark siden 2006.

Kilde: Socialstyrelsens Vidensportal, læs mere her: <https://vidensportal.dk/temaer/Omsorgssvigt/indsatser/signs-of-safety>

Eleven og elevens forældre kan få en god oplevelse med fraværssamrådet, når ...

- skolen allerede har arbejdet aktivt med at hjælpe eleven forud for, at der indkaldes til fraværssamråd. Dette er med til at sikre, at eleven og elevens forældre er forberedte på, at der er et problem, der skal løses, og ikke bliver overvældede af den store kreds af fagprofessionelle, som kan være til stede ved fraværssamrådsmødet.
- fraværssamrådets formål om at gøre en fælles indsats for at hjælpe eleven med at komme i skole er klart for alle. Det kan hjælpe eleven og evt. elevens forældre til at fortælle åbent og ærligt om de udfordringer, der kan være på spil.
- metoden og processen for mødet beskrives klart og tydeligt ved mødets start, så alle ved, hvordan mødet kommer til at forløbe.

CITAT

“Det giver god mening, at alle på forhånd ved, hvem der er med til fraværssamrådet. Man møder ikke op til en kreds af fagfolk forskellige steder fra, som man ikke vidste skulle med ind over. Og efterhånden kender vi også hinanden fra samrådene – det er også med til at forbedre samarbejdet.”

Skolesocialrådgiver i Frederiksberg Kommune.

Implementering af fraværssamråd på kommunalt plan forudsætter, at ...

... kommunens skoler registrerer fravær systematisk og følger op på registreringerne løbende.

... der er skabt en klar procedure for, hvornår skolerne er forpligtede til at indkalde til fraværssamråd, hvem der bør inviteres med, og hvor mange ressourcer der er afsat til at arbejde med denne fraværssindsats.

... der er en kommunal tovholder, som kan drive implementeringen af den nye indsats. Det handler bl.a. om at skabe opbakning og forpligtelse blandt alle skoleledere, at formidle bredt om organiseringen af fraværssamrådene og at sikre, at de rette kompetencer er til stede på tværs af fagprofessionelle og myndigheder.

CITAT

"Eleven får selv en stemme. Der kommer nye perspektiver i spil. Man ser også forældrene blive rørt over at høre, hvad der kommer i spil. Det lykkes qua en god facilitering af PPR, og at de kommer to personer, hvor den ene interviewer og den anden refererer."

Skoleleder i Frederiksberg Kommune.

CITAT

"Vi er glade for at være processtyrere, fordi vi betragter det som en intervention, hvor vi via metoden forsøger at skabe en fælles retning, så hjælpen til eleven ikke stritter i mange retninger. Vi forsøger at få udredt problemstillingerne og få forskellige perspektiver frem, og så byder vi også selv ind med det, vi synes er realistisk og skaber sammenhæng."

PPR-psykolog, Frederiksberg Kommune.

CASE

"Med afsæt i at vi blev bedre til at registrere og følge op på elevernes fravær på den enkelte skole, kom der en større systematik omkring, hvad vi skulle gøre ved bekymrende fravær", fortæller skolelederen om de to dele af den samlede indsats, der for ham har bidraget til at styrke skolernes forudsætninger for at arbejde med fravær.

Han understreger, at det er altafgørende, at alle parter i fraværssamrådet har en ligeværdig stemme i forhold til de beslutninger, der træffes omkring eleven.

"Når vi sad der, skulle skoleleder, PPR og Familieafdelingen kunne træffe nogle beslutninger og iværksætte nogle foranstaltninger. Der skal kunne handles. Det er vigtigt for mig, for ellers kan man sidde som velmenende person, men uden at kunne gøre noget."

Ifølge skolelederen er den tværfaglige dialog i fraværssamrådene derudover en god måde at samarbejde med forældrene på, når de føler sig magtesløse.

Forskellige perspektiver på barnets eller familiens udfordringer kan tilbyde forældrene alternative forståelser af, hvad de selv oplever derhjemme.

"Vi arbejder med at give dem mulighed for at forstå, hvad der sker med deres barn – at give dem magten tilbage i forhold til at forstå, hvad der er på spil."

Resultater af indsatsen

Skolerne i Frederiksberg Kommune har først og fremmest fået en mere systematisk registrering og opfølgning på elevfravær, som generelt har været med til at sætte fokus på elevfravær – ikke kun blandt skolernes personale, men også blandt andre fagprofessionelle, som løbende er i kontakt med skoleelever. Fravær kan ofte være et tidligt tegn på, at en elev oplever udfordringer i hverdagen, og når flere er opmærksomme på dette, er der større sandsynlighed for, at eleven hurtigere kan få den rette hjælp til at løse udfordringerne.

Der er endnu ikke målbare resultater i Frederiksberg Kommune af arbejdet med fraværssamråd, men erfaringerne fra fraværssamrådenes deltagerkreds tegner et positivt billede af den nye praksis. Der er enighed om, at den nye og mere koordinerede måde at arbejde med indsatser mod elevfravær på har et stort potentiale.

På skolerne oplever ledelse og personale fx et mere differentieret syn på, hvordan man kan arbejde med elevfravær. Nogle elever har brug for, at underviseren gør noget andet i undervisningen, mens andre elever har brug for hjælp fra en voksen på eller uden for skolen til at løse personlige eller sociale problemer. Desuden understreger skolernes arbejde med at styrke fraværssindsatsen, at et godt forældresamarbejde er afgørende for at støtte eleverne.

Opmærksomhedspunkter, når I skal i gang med – koordination og konkret indsats mod elevfravær

- Fraværsregistrering og opfølgning på fravær er en forudsætning for at kunne arbejde systematisk og konsistent med fraværssamråd.
- Arbejdet med fraværssamråd kræver dels en beskrivelse af den samlede kommunale strategi for, hvordan skoler skal arbejde med elevfravær, dels en beskrivelse af selve processen, rolle- og ansvarsfordelingen i forbindelse med fraværssamråd.
- Det er afgørende, at kredsen af aktører og myndigheder, som bør være til stede ved et fraværssamråd, forpligter sig på deltagelse. Det forudsætter, at der afsættes ressourcer til fraværssamråd baseret på et estimat over, hvor mange samråd der forventes at skulle afholdes på eksempelvis årlig basis.
- Facilitering af fraværssamrådet forudsætter, at PPR-psykologer eller andre fagprofessionelle har kompetencer til at anvende metoden, der anvendes ved møderne.

Hvorfor?

Formål med indsatsen

- At forebygge, opspore og sætte aktivt ind over for skoleelever med bekymrende højt fravær

Derfor!

Resultater af indsatsen

- Systematisk registrering af elevfravær som fører til systematisk opfølgning på elevfravær
- En mere koordineret og tværfaglig fraværsindsats

For hvem?

Indsatsens målgruppe

- Børn og unge med bekymrende højt fravær (og deres forældre)
- Fagprofessionelle der deltager i fraværssamråd: PPR, UU, skoleleder, undervisere, socialrådgivere og evt. andre

Hvordan?

Indsatsens metode

- Systematisk digital fraværsregistrering
- Fraværssamråd faciliteret af PPR efter en fast metode med tre interviewrunder

Robusthed som investeringsstrategi

Hvorfor investere i robusthed?

Ungdomsårene er forbundet med store forandringer, der repræsenterer både muligheder og udfordringer. For nogle unge fylder udfordringer – personlige, sociale eller faglige – u hensigtsmæssigt meget og kan få negative konsekvenser for de unges selvværd, selvtillid og muligheder for at udvikle sig og bl.a. tage en uddannelse.

Derfor er der behov for tidligt at støtte unge, som oplever eller udviser manglende modstandsdygtighed i forhold til de forskellige udfordringer, ungdomslivet kan føre med sig. Frederiksberg Kommune har særligt fokus på at yde en indsats over for unge, som er i risiko for ikke at komme i gang med eller at gennemføre en ungdomsuddannelse, fordi uddannelse er en vigtig beskyttelsesfaktor i relation til udfordringer i både ungdoms- og voksenlivet.

Robusthedstræning og coaching er ressourcefokuserede og opbyggende tilgange til at arbejde med unge, fordi den unge selv får redskaber til at arbejde med sine udfordringer. På den måde er robusthed en vigtig investering for både den unge selv og for støtteforanstaltninger i den unges omverden.

CASE

"Jeg var nødt til at sige mit job op. Jeg skulle bare ikke tilbage dertil!"

Maria er midt i tyverne og bor i Frederiksberg Kommune. I 2017 startede hun i et coachingforløb i Frederiksberg Kommunens Ungecenter efter at have været sygemeldt med stress fra et arbejde, der havde tæret på hende gennem lang tid, og som hun derfor valgte at sige op.

"Det var svært for mig at sætte grænser. Jeg kunne ikke sige fra, fordi jeg var bange for at træde nogen over tæerne, så jeg havde konstant moralske tømmermænd over ikke at kunne magte mine arbejdsopgaver, men jeg kunne ikke finde frem til, hvad problemet var", fortæller Maria, som kom i kontakt med coachen, da hun henvendte sig på Ungecentret i forbindelse med, at hun startede på kontanthjælp.

Formålet med indsatsen

Ungecentret i Frederiksberg Kommune har arbejdet med robusthed som investeringsstrategi med det formål at opbygge robusthed og modstandsdygtighed hos unge, som har svært ved at håndtere udfordringer i pressede situationer eller i hverdagen generelt. Indsatsen skal på den måde bidrage til øget trivsel og til at fastholde unge i uddannelse eller beskæftigelse.

Konkret består indsatsen i to nye tiltag i Ungecentret:

- Uddannelse af to af Ungecentrets vejledere i metoden robusthedstræning, som er en metode, som fagprofessionelle kan bruge til at hjælpe unge med at udvikle positive tankemønstre, selvtillid og selvværd.
- Et tilbud til unge om et coachingforløb, der sætter fokus på at bevidstgøre den unge om egne styrker frem for svagheder for derigennem at åbne den unges øjne for muligheder for at ændre på sin egen livssituation.

Ungecentret i Frederiksberg Kommune har følgende konkrete målsætninger med indsatsen:

- Fagprofessionelle skal have nye værktøjer og tilgange, som kan bruges i dialogen med sårbare unge
- Unge skal have enkle og anvendelige redskaber til at arbejde med sig selv
- Unge skal have et mere positivt selvbillede og større tiltro til egne evner
- Unge skal støttes i at påbegynde og fastholdes i uddannelse.

Indsatsens målgrupper

Der er to målgrupper i den samlede indsats:

1. Den primære målgruppe for indsatsen er unge, primært i aldersgruppen 18-25 år, som har brug for styrket robusthed og modstandsdygtighed til at håndtere personlige og sociale udfordringer i hverdagen for at kunne klare sig i uddannelse eller job.

2. Den sekundære målgruppe for indsatsen er de fagprofessionelle, der i form af metoden mental robusthedstræning får et konkret redskab, de kan anvende i arbejdet med unge, fx i vejledning og rådgivning i kommunale ungecentre, der falder inden for beskæftigelseslovens § 10.

CITAT

”Arbejdet med mental robusthed og arbejdet med coaching er meget forskellige ting, men begge indsatser handler om at bygge den unge op ved at sætte fokus på styrker frem for svagheder.”

Uddannelsesvejleder i Ungecentret.

Mental robusthedstræning

Mental robusthedstræning er en samtaleteknik, som vejledere og andre fagprofessionelle kan bruge i dialogen med unge, der kan have gavn af at se på sig selv og deres udfordringer på en ny måde eller at styrke deres positive tanker om sig selv. Vejlederne i Frederiksberg Kommunes Ungecenter har modtaget fem dages uddannelse i metoden hos Center for Mental Robusthed.

Opbygning af mental robusthed handler om at sætte fokus på de styrker og ressourcer, den enkelte unge allerede har, og som kan bruges til at løse aktuelle problemer. Teknikken er kendt for at være god til at hjælpe unge med at vende modgang, stress og negative tankemønstre, som tit følger med lavt selvværd og selvtillid.

I samtalen med den unge, som kan være en del af den ordinære vejledning, arbejder vejlederen ud fra fire temaer, som ofte kendetegner den unges udfordringer:

- Relationer
- Vedholdenhed
- Fristelser
- Forstyrrelser.

Ved at starte med at afsøge, hvad der kendetegner den unges udfordringer, kan vejlederen finde ud af, hvad der skal være fokus på i det videre forløb. Det kan allerede være en hjælp for den unge at få afgrænset, hvad hendes eller hans konkrete problem bunder i.

Derefter kan vejlederen og den unge begynde at se på, hvilke styrker og ressourcer den unge fx har på andre områder, og som med fordel kan bringes i spil i forhold til at løse problemet.

CITAT

"Hvis jeg fx taler med den unge om skolen, så lytter jeg efter, om det handler om mobning eller en dårlig lærer. I så fald kan der være brug for at arbejde med den unges relationer."

Uddannelsesvejleder i Ungecentret.

CITAT

"Det er en metode, som jeg efterhånden bruger i alle mine samtaler. Det er en tilgang til, hvordan man taler med mennesker, der har brug for at opbygge lidt mere robusthed i forhold til at håndtere alle de ting, som nu engang er i livet."

Uddannelsesvejleder i Ungecentret.

Mental robusthedstræning kan både bruges til at give den unge et nyt blik på sig selv og egne problemstillinger, men kan også afdække, om den unge kan have gavn af mere omfattende forløb, fx i form af coaching.

Robusthedstræning kan på den måde anvendes som en screeningsmetode forud for andre indsatser, som den unge kan have gavn af, enten i eller uden for Ungecentrets tilbud.

Ungecentret har desuden brugt tilbuddet om mental robusthedstræning strategisk i vejledningen af unge, der genhenvender sig til centret som følge af gentagne afbrud i deres uddannelsesforløb. I arbejdet med denne del af målgruppen af sårbare unge har metoden været et godt supplement til den øvrige indsats over for de unge.

I EN KOMMUNAL INDSATS MED MENTAL ROBUSTHEDSTRÆNING ER DET VIGTIGT, AT...

... den fagprofessionelle får kompetencer til at arbejde med mental robusthedstræning.

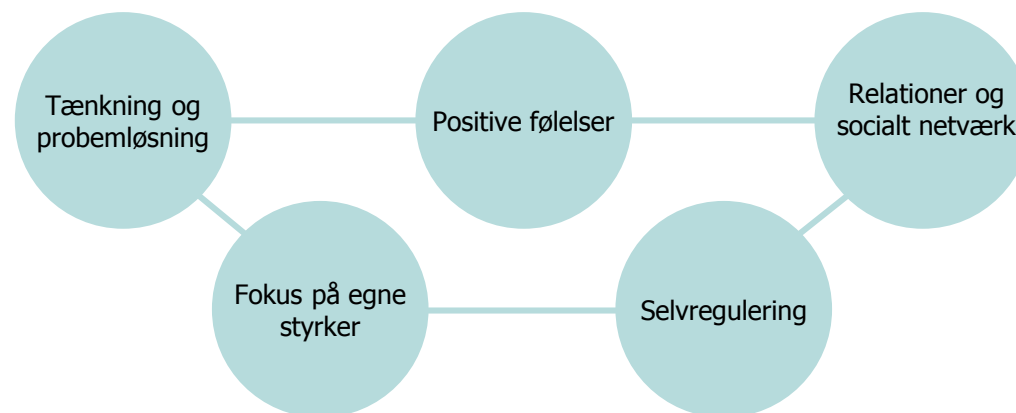
... den unge ved, at mental robusthedstræning er et frivilligt tilbud, og at samtalerne er fortrolige.

... den fagprofessionelle og den unge har en fælles forståelse af, at træningen er et samarbejde, som begge parter skal bidrage til, for at det fungerer.

FAKTA OM MENTAL ROBUSTHEDSTRÆNING

- Mental robusthed er en psykologisk færdighed, der hjælper individet til at håndtere stress, udfordringer og svære hændelser.
- Mental robusthed har rødder i positiv psykologi og hjerneforskning, som viser, at man kan træne sin mentale robusthed og dermed blive bedre til at imødegå udfordringer.
- Alle mennesker har mental robusthed, men nogle har mere brug for at arbejde aktivt med at styrke deres mentale robusthed end andre.
- Fem faktorer kan påvirke mental robusthed – det vil sige, at man kan arbejde med alle de fem faktorer samtidigt eller hver for sig og derigennem styrke sin mentale robusthed.

- Center for Mental Robusthed har specialiseret sig i kompetenceudvikling af såvel fagprofessionelle, ledere som medarbejdere. Læs mere om Center for Mental Robusthed på www.mentalrobusthed.dk.

Coachingforløb

Coachingforløbet består af individuelle samtaler mellem en certificeret coach og den unge. Forløbet strækker sig typisk over seks sessioner af en times varighed. Coachen arbejder med forskellige elementer og formål gennem forløbet.

Den første session har to formål. For det første er det vigtigt, at coachen rammesætter forløbet og har en forventningsafstemning med den unge om målsætninger og metoder. For det andet bruges sessionen til at finde ud af, hvad den unges udfordringer handler om, og hvor der især kan være brug for at bringe nye mentale værktøjer i spil.

CASE

Da Marias sagsbehandler i Ungecentret først præsenterede hende for muligheden for at starte i et coachingforløb, kunne Maria ikke se meningen med det – mest fordi hun ikke vidste, hvad en coach var. Marias sagsbehandler forklarede hende dog nærmere om forløbet og tilbød Maria, at hun, coachen og sagsbehandleren kunne holde et fælles møde og sammen finde ud af, om forløbet kunne hjælpe Maria.

”Jeg vidste ikke, hvad coaching var. Jeg troede det var terapi, og det kunne jeg ikke se en mening med – jeg var jo bare stresset! Men min sagsbehandler fortalte mig om det og sagde, at en coach kunne hjælpe mig til at få ro på. Og det var jo det, jeg havde brug for, så jeg valgte at prøve det”, fortæller Maria.

Mellem hver session skal den unge arbejde med en eller flere konkrete opgaver. Opgaverne handler om at afprøve de værktøjer, som coachen præsenterer for den unge. Arbejdet mellem sessionerne er med til at skabe fremdrift i forløbet og sikre, at den unge selv kan arbejde med de nye måder at tænke og handle på – også efter coachingforløbet.

CITAT

”Nogle unge håber, at de får hjælp til at kunne få løst deres problem. Til at starte med tager jeg en snak med dem om, at jeg ikke kan ’fikse’ noget for dem, men at jeg kan samarbejde med dem og motivere dem. Det, som et coachingforløb kan, er at få ryddet nogle af de ting af vejen, som står i vejen for, at den unge fx kan møde op i skolen, varetage et arbejde eller i det hele taget være blandt andre mennesker.”

Coach i Ungecentret.

Coachingforløbet strækker sig typisk over ca. seks sessioner, men bør tilrettelægges individuelt fra ung til ung. Det kan være en fordel for nogle unge at have en opfølgende samtale med coachen et stykke tid efter selve forløbets afslutning for på den måde at genopfriske de brugbare værktøjer eller bringe dem i spil på et andet område end tidligere.

CITAT

”De får altid noget med, som de skal arbejde på, for det er det, der rykker. Vi laver klare aftaler om, hvad de arbejder med til næste gang. Jeg har ikke oplevet nogen, som ikke ville have en ny aftale. Når de først er her, vil de gerne have opfølgning, for de kan mærke, at det virker.”

Coach i Ungecentret.

CASE

Da Maria startede i coachingforløbet, vidste hun ikke så meget om, hvad det ville indebære, men hun var motiveret for at arbejde med sine udfordringer og havde tillid til, at hendes coach kunne hjælpe hende, hvis hun selv åbnede op og samarbejdede.

"Vi gik ret lige på og hårdt. Det var det, jeg gerne ville. Jeg ville gerne rykke mig. Min coach forklarede, hvordan vores samarbejde skulle forløbe, og at hun ville bruge nogle stresscoachingteknikker. Den første gang ville hun bruge på at få et overblik over mine problemer, og det fik hun ret hurtigt, oplevede jeg."

Maria har haft konkrete opgaver mellem sine coachingsessioner. Hun har fx lært at stille sig selv beroligende spørgsmål, når hun bliver bange for, hvad andre tænker om hende. Derudover har hun udført forskellige øvelser i forhold til at finde ud af, hvilken type arbejdsplads hun har lyst til at være på.

I slutningen af Marias coachingforløb blev hun raskmeldt og begyndte igen at søge arbejde. Marias coach støttede hende i jobsøgningsprocessen og hjalp hende til også at bruge de nye værktøjer i den forbindelse.

"Hun 'holdt mig lidt i hånden' i udslusningsperioden", fortæller Maria og understreger, at det var en stor støtte for hende.

Resultater af indsatsen

Frederiksberg Kommunes Ungecenter har opnået positive resultater af at arbejde med robusthed som investeringsstrategi. Nogle af de unge, som har arbejdet med mental robusthedstræning, er fx blevet fastholdt i uddannelse. De unge, som har haft et coachingforløb, har generelt fået hjælp til at komme videre enten i uddannelse eller beskæftigelse. Resultaterne af begge tiltag beror på, at de unge har fået større selvtillid og selvværd, fordi de er blevet bevidste om deres udfordringer og har fået værktøjer til selv at arbejde med dem.

I EN KOMMUNAL INDSATS MED COACHINGFORLØB TIL UNGE ER DET VIGTIGT, AT...

... den unge forstår, hvad coaching går ud på, og at hun eller han selv skal yde et stykke arbejde.

... den unge er 'coachable', dvs. er motiveret for og mentalt i stand til at arbejde med sig selv.

... coachen samarbejder med andre i Ungecentret om at formidle til målgruppen af unge, at tilbuddet om coachingforløb eksisterer.

CITAT

"Jeg har haft en række unge drenge, som var ved at droppe ud af gymnasiet, og hvor det ikke handlede om noget fagligt. De manglede relationer og følte sig forkerte. Fx havde den ene en oplevelse af, at alle andre kiggede skævt til ham hele tiden. Jeg gav ham en kinabog, hvor han skulle skrive, hvad de andre gjorde, når han syntes, de kiggede skævt til ham. Han fandt hurtigt ud af, at han faktisk ikke havde noget at skrive – for de andre kiggede slet ikke skævt til ham. Vi fik ryddet op i det."

Uddannelsesvejleder i Ungecentret.

 CASE

For Maria har coachingforløbet først og fremmest betydet, at hun nu kan håndtere sine tanker og bedre kan styre de udfordringer, hun oplever.

”Jeg har fået et overblik over mine problemer. Min coach hjalp mig med at give mine problemer navne og labels, som gør, at jeg kan pakke dem væk og tage dem frem, hvis der er noget, jeg har brug for at se på. Jeg har fået styringen tilbage i mit liv. Jeg har fundet ud af, at de her ting forsvinder aldrig, men jeg kan godt håndtere dem. Det har givet mig meget mere overskud og mere selvtillid”, fortæller hun.

Desuden har coachen hjulpet Maria med at blive afklaret i forhold til, hvilken uddannelse hun gerne vil tage, og hvilke typer jobs hun skal gå efter.

”Jeg havde tænkt, at jeg skulle søge ind på en bestemt uddannelse, men vi fandt sammen ud af, at det nok ikke var det bedste for mig. Så vi så på alternativerne, og min coach hjalp mig også med at se, hvilke muligheder der kan være efter uddannelsen.”

Maria er i dag i gang med at søge et job, som hun kan have, indtil hun starter på sin uddannelse i efteråret 2018.

Maria har ønsket anonymitet, og 'Maria' er derfor et fiktivt navn.

Opmærksomhedspunkter, når I skal i gang med – robusthed som investeringsstrategi

- Mental robusthedstræning og coachingforløb kan implementeres hver for sig, men kan også supplere hinanden som et samlet tilbud i eksempelvis et kommunalt ungecenter eller en ungerådgivning.
- Anvendelse af metoden mental robusthedstræning kræver, at en eller flere medarbejdere uddannes i at anvende metoden.
- Tilbud om coachingforløb forudsætter, at der afsættes ressourcer til en coach, som årligt i en fuldtidsstilling vil kunne gennemføre ca. 50 individuelle forløb med unge i målgruppen.
- Det er en fordel at arbejde med, hvordan mental robusthedstræning og coachingforløb kan spille sammen med andre vejledningsforløb målrettet unge i kommunen.
- Facilitering af fraværssamrådet forudsætter, at PPR-psykologer eller andre fagprofessionelle har kompetencer til at anvende metoden, der anvendes ved møderne.

Hvorfor?

Formål med indsatsen

- Forebyggelse af frafald i uddannelse og beskæftigelse
- Opbygning af robusthed og modstandskraft hos unge
- Understøttelse af faglig, personlig og social udvikling
- Et vejledningstilbud inden for rammerne af beskæftigelseslovens § 10

Derfor!

Resultater af indsatsen

- Fastholdelse i og afklaring af beskæftigelse eller uddannelse
- Øget selvtillid, selvværd og personlig empowerment hos den unge
- Øget generel trivsel hos den unge

For hvem?

Indsatsens målgruppe

- Unge med psykosociale udfordringer
- Unge med motivation for og kapacitet til at arbejde med deres udfordringer

Hvordan?

Indsatsens metode

- Metoden mental robusthedstræning som en del af vejledningen
- Individuelle coachingforløb med en certificeret coach